

ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Висвітлено підходи до діагностики фінансового стану з позиції різних вчених, досліджено питання щодо напрямків діагностики фінансового стану, сформовано систему локальних показників у кожному напрямку, що характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання. Запропонована система містить як абсолютні, так і відносні показники, що дає змогу враховувати масштаб, динаміку, абсолютні зміни та перспективи розвитку підприємства.

За ринкових умов господарювання дослідження фінансового стану підприємств та визначення шляхів його поліпшення набуває особливого значення, оскільки стійкий фінансовий стан окремих суб'єктів господарювання є передумовою добробуту працівників підприємства, своєчасного і в повному обсязі виконання бюджету, стабілізації економіки країни загалом.

Значна кількість підприємств в Україні має незадовільну структуру капіталу та відчуває нестачу обігових коштів. За своєчасного розроблення та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довготерміновому періоді, такі підприємства можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість. Запобігання розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Таку фінансово-аналітичну інформацію потрібно отримувати за результатами оцінювання фінансового стану підприємства. Цим визначається теоретична і практична значущість цього дослідження.

Питання діагностики фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, О.М. Волкової, М.Н. Крейніної, Д.С. Молякова, В.П. Привалова, В.М. Родіонової, Н.О. Русак, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, М.О. Федотової, А.Д. Шеремета, А. Гропелі, Е. Нікбахта, Е. Хелферта та ін.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних та методичних засад діагностики фінансового стану вітчизняних підприємств здійснили вчені-економісти: Є.М. Андрушак, М.Д. Білик, І.О. Бланк, О.М. Бандурка, К.В. Ізмайлова, В.О. Подольська, М.Г. Чумаченко, Г.О. Швиданенко, О.В. Яриш та інші. Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості, також немає єдиного погляду щодо групування та способу обчислення показників діагностики фінансового стану.

Огляд робіт з питань діагностики фінансового стану підприємства засвідчив, що вчені виділяють різні групи оцінкових показників, керуючись при цьому певним класифікаційним критерієм. Так, наприклад, низка авторів [4] під час формування цільових напрямків діагностики фінансового стану підприємства беруть до уваги наявність різних груп зацікавлених осіб (кредитори, інвестори, власники, менеджери), що зумовлює відмінність в інформації для користувачів. Деякі науковці [2] виділяють групи фінансових коефі-

цієнтів залежно від особливостей діяльності підприємства. Крім того, в практиці діагностики фінансового стану трапляється підхід, за якого оцінкові групи коефіцієнтів формуються залежно від виду аналізу (експрес-аналіз чи поглиблений аналіз) [1].

Потреба об'єднання фінансових коефіцієнтів у групи визначається тим, що жоден фінансовий показник не несе достатньої інформації, необхідної для ухвалення певних управлінських рішень. Незалежно від класифікаційної ознаки, якою керується автор під час формування групи оцінкових коефіцієнтів, потрібно враховувати, для яких цілей проводять діагностику фінансового стану підприємства.

Встановлено, що найпоширенішими стали показники ліквідності, фінансових результатів (рентабельності), ділової активності та фінансової стійкості порівняно з показниками ринкової активності, майнового стану та руху грошових коштів [6]. Також потрібно зазначити, що деякі автори [5,7] пропонують повнішу систему оцінкових показників для діагностики фінансового стану підприємства, зокрема майнового стану підприємства, грошових потоків, фінансової незалежності; платоспроможності; ділової активності; ефективності використання ресурсів; результативності діяльності; ринкової активності. Інші взагалі вважають, що достатньо визначити лише такі напрямки дослідження, як ділова активність, прибутковість та фінансова стійкість [3].

З нашого погляду, під час визначення основних напрямків діагностики фінансового стану підприємства та формування системи фінансових показників насамперед потрібно виходити з мети дослідження, тобто, для яких цілей виконується діагностика: чи для визначення кредитоспроможності підприємства, чи для встановлення його конкурентоспроможності, або для діагностики ймовірності банкрутства.

Метою діагностики фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Основними завданнями діагностики фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними обіговими коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Отже, фінансовий стан об'єкта інвестування на сучасному етапі розвитку економічних відносин є найважливішою характеристикою надійності, стійкості й ділової активності підприємства. Лише за умови його стабільності можливо здійснювати активну інвестиційну й інноваційну діяльність, випускати конкурентоздатну продукцію, динамічно розвиватися й посідали лідерське становище в галузі.

На наш погляд, цей напрямок повинен передбачати розрахунок таких груп показників, які дадуть змогу проаналізувати та оцінити: майновий стан підприємства; грошові потоки; фінансову стійкість об'єкта; платоспроможність; результати діяльності суб'єкта господарювання. Аналіз майна підприємства має важливе значення, оскільки від його величини та структури залежать обсяги діяльності, рівень платоспроможності та фінансова стійкість, а також розвиток суб'єкта господарювання.

Рис. Цільові напрямки дослідження та система локальних показників для визначення фінансового стану підприємства

Група показників майнового стану дає змогу отримати загальну оцінку фінансового стану підприємства, проаналізувати структуру активів (обігових й необігових) та їхню динаміку. У ході діагностики фінансового стану також акцентують увагу на структурі капіталу підприємства як головного фактора, який характеризує фінансову стійкість та незалежність суб'єкта господарювання. Досить важливим є питання стосовно джерел формування ресурсів підприємства. Цілком зрозуміло, що підприємства, капітал яких більшою мірою сформовано за рахунок позикових коштів, для інвесторів, кредиторів та контрагентів будуть менш привабливими й достатньо ризикованими об'єктами вкладання коштів.

На рисунку показано цільові напрямки дослідження та систему локальних показників для визначення фінансового стану підприємства. Огляд підходів щодо діагностики фінансового стану підприємства показав, що для оцінки фінансової стійкості існують різноманітні коефіцієнти. На наш погляд, достатнім й інформативним буде розрахунок таких показників, як коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт стійкого фінансування; коефіцієнт маневреності власних обігових коштів; коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами.

Наступна група показників згідно з методичними розробленнями, які використовують як індикатори фінансового стану підприємства – це коефіцієнти ліквідності, за якими визначають рівень платоспроможності суб'єкта господарювання. Ліквідність характеризується низкою показників, що різняться величиною ліквідних активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань, зокрема коефіцієнт покриття, коефіцієнт термінової ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та інше.

Треба зазначити, що для внутрішньої оцінки платоспроможності на підприємстві можна розраховувати, яку частину боргів погашають за рахунок того чи іншого елементу обігових активів, але важливіше знати, що загальна величина обігових коштів перевищує короткотермінову заборгованість. Отже, ми вважаємо, що при оцінці в цьому напрямку доцільно використовувати лише загальний коефіцієнт покриття та жорсткіший критерій – коефіцієнт абсолютної ліквідності.

І, врешті-решт, остання група показників, яка, на наш погляд, обов'язково повинна використовуватися під час діагностики фінансового стану – це показники результативності діяльності підприємства.

Літератури

1. Внукова Н.М. Формування системи кількісних показників оцінки фінансового стану підприємств-емітентів / Н.М. Внукова, Н.І. Зінченко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 112-120.
2. Дєєва Н.М. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н.Д. Дєєва, О.І. Дедіков. – К. : Вид-во ЦНЛ, 2007. – 328 с.
3. Москаленко В.П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства / В.П. Москаленко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6. – С. 180-191.
4. Подольська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В.О. Подольська, О.В. Яриш. – К. : Вид-во ЦНЛ, 2007. – 488 с.

5. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. : кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 5-те вид., [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 546 с.

6. Хотомлянський О.Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О.Л. Хотомлянський, П.А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111-117.

7. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К. : Вид-во ЦНЛ, 2007. – 480 с.

Качмарик Я.Д., Малетич Л.С. Подходы к диагностике финансового состояния предприятия

Отражены подходы к диагностике финансового состояния из позиции разных ученых, исследован вопрос относительно направлений диагностики финансового состояния, сформирована система локальных показателей в каждом направлении, которые характеризуют финансовое состояние субъекта ведения хозяйства. Предложенная система содержит как абсолютные, так и относительные показатели, что дает возможность учитывать масштаб, динамику, абсолютные изменения и перспективы развития предприятия.

Kachmaryk Ya.D., Maletych L.S. Approaches are to diagnostics of the financial state of enterprise

In the article approaches are reflected to diagnostics of the financial consisting of position of different scientists, explored question in relation to directions of diagnostics of the financial state, the system of local indexes in every direction, which characterize the financial state of subject of manage, is formed. The offered system contains both absolute and relative indexes, which enable to take into account a scale, dynamics, absolute changes and prospects of development of enterprise.

УДК 336.71

Доц. Б.Ю. Кишакевич, канд. екон. наук –

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МІР РИЗИКУ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Проаналізовано вплив світової фінансової кризи на використання традиційних мір ризику, таких як VaR, варіації та обґрунтовано потребу застосування гнучкіших когерентних мір ризику. Наведено порівняльну характеристику та показано взаємозв'язок нових мір ризику, таких як CVaR, Expected regret, Expected shortfall та інших.

Ключові слова: кредитний ризик, міра ризику, когерентні міри ризику, CVaR, Expected regret, Expected shortfall, варіація, середньоквадратичне відхилення.

Актуальність проблеми. Сьогоднішня безпрецедентна світова фінансова криза сформувала дуже багато складних завдань щодо реформування застарілих методик фінансового ризик-менеджменту, а відповідно, і зміни пріоритетів у виборі методів вимірювання фінансового ризику. З часу появи VaR-технології, яка стала стандартом у фінансовому світі, пройшло уже майже 30 років, проте сьогоднішні фінансові ринки істотно відрізняються від ринків 80-90-х років своєю складністю та появою великої кількості структурованих інструментів. Незважаючи на те, що використання методології VaR рекомендовано Базельськими угодами, дедалі більше спеціалістів в світлі останніх гучних дефолтів сходяться на думці про потребу розроблення та паралельного впровадження когерентних мір ризику, які володіють більш бажаними математичними властивостями, такими як випуклість, субадитивність.